

Funktionsprogram

Vård- och omsorgsboende

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen
Avdelningen för vård- och omsorgsboende

Upprättad: 2026-09-28
Version: 1.0
Ansvarig: Avdelningen för vård- och omsorgsboende
Dnr: HVO-2026-6247

Malmö stad

Innehållsförteckning

1. Om funktionsprogrammet 4
1.1 Inledning 4
1.2 Syfte 4
1.3 Avgränsning 4
1.4 Revidering 4
1.5 Lagar och riktlinjer 4

2. Vård- och omsorgsboendet 5
2.1 Geografiska förutsättningar och placering 5
2.2 Storlek, struktur och dimensionering 6

3. Funktion, teknik och säkerhet 8
3.1 Funktion 8
3.2 Teknik 11
3.3 Säkerhet 14

4. Allmänna och gemensamma utrymmen 16
4. 1 Entré ute och angöring 16
4.2 Parkering 16
4.3 Avfallshantering och miljörum 16
4.4 Förråd för varuleveranser och hjälpmedel 17
4.5 Entré inne 17
4.6 Hissar och trapphus 17
4.7 Gemensamma förråd 18
4.8 Städförråd 18
4.9 Tvättstuga 18

5. Avdelning 19
5.1 Sällskapsrum med balkong eller altan 19
5.2 Kök och matplats 19
5.3 Avdelningens städ, förråd och avfallshantering 20
5.4 Desinfektionsrum med spoldesinfektor 21
5.5 Dokumentationsrum 21

6. Lägenheten 21
6.1 Hall och entré 22
6.2 Hygienrum 22
6.3 Allrum 23
6.4 Pentry 24
6.5 Förvaring 24

7. Personalutrymmen 24
7.1 Omklädningsrum och rum för arbetskläder 25
7.2 Matsal och mötesrum 25
7.3 Vilrum 25
7.4 Kontor och samtalsrum 25
7.5 Expedition för sjuksköterskor 26
7.6 Läkemedelsförråd och förråd för material 26
7.7 Desinfektionsrum med diskdesinfektor 26

8. Tillagningskök 27
8.1 Ytskikt och materialval 27

8.2 Förråd, kyl- och frysutrymmen 27
8.3 Uppställningsplats för matvagnar 28
8.4 Varmhållning och nedkylning 28
8.5 Vatten 28
8.6 Ventilation 28
8.7 Åtskilda utrymmen för arbetsmoment 28
8.8 Hygien 28
8.9 Avfall och fettavskiljare 29

9. Utemiljön 29
9.1 Utformning och tillgänglighet 29
9.2 Materialval och växtlighet 30

1. Om funktionsprogrammet

1.1 Inledning

Kommunen ska enligt socialtjänstlagen inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd.

Vård- och omsorgsboende för äldre ska i alla aspekter, ute och inne, präglas av:

- goda förutsättningar för att uppnå en hög vårdhygienisk standard och därmed säker vårdmiljö för de boende
- total tillgänglighet för boende med gånghjälpmedel, såsom rollator, rullstol eller som är sängliggande
- en trivsam utformning, eftersom detta är de boendes bostad
- lösningar som beaktar att det även ska vara en god arbetsmiljö för personalen.

1.2 Syfte

Syftet med ett funktionsprogram för vård- och omsorgsboende är att klargöra vilka behov, funktioner och utformning som gäller vid ny- och ombyggnation. Strävan är att förvaltningens lokaler ska få en jämlik nivå samt att de ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Dokumentet är utformat för att underlätta projekterings- och produktionsskede vid ny- och ombyggnation. Programmet kan också ses som vägledning vid markanvisningar, planläggande, projekt i tidiga skeden både för fastighetsägare, intressenter och aktörer.

1.3 Avgränsning

Detta dokument och dess hänvisningar berör framför allt vård- och omsorgsboende, men kan även appliceras för korttid och växelvård.

1.4 Revidering

Funktionsprogrammet är ett förvaltningsövergripande styrdokument inom hälsa, vård och omsorg. Då lagstiftning, rekommenderade krav och verksamhetens behov förändras över tid ska funktionsprogrammet löpande revideras.

1.5 Lagar och riktlinjer

Planering och byggnation av vård- och omsorgsboende styrs av många lagar, förordningar, riktlinjer och andra styrdokument. Byggnaden är

både en bostad och en arbetsplats och ska ge goda förutsättningar för en god nära vård. I varje projekt är det därför av vikt att uppfylla alla lagrum utifrån lokal, målgrupp och arbetsmiljö.

Lagar, regler, myndighetsbeslut samt kommunala riktlinjer beskrivs inte heltäckande i detta dokument. Inför varje projektering säkerställas att aktuell version tillämpas.

Nybyggnation regleras till exempel av:

- Översiktplan, plan- och bygglagen (PBL), boverkets byggregler (BBR), miljöbalken och lagen om skydd mot olyckor (LSO)

De boende är både hyresgäster, brukare och patienter, vilket innebär att följande lagar bland annat gäller:

- Hyreslagen, socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och patientdatalagen.

Byggnaden är en arbetsplats, vilket innebär att hänsyn måste tas till:

- Arbetsmiljölagen, livsmedelslagen och föreskrifter från Socialstyrelsen.

Viktiga kommunövergripande styrdokument är bland annat:

- Skyfallsplan för Malmö och Malmö stads riktlinjer för informationssäkerhet.

Svensk Förening för Vårdhygien har gett ut ”Byggenskap och Vårdhygien” som belyser de vårdhygieniska aspekterna vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler.

2. Vård- och omsorgsboendet

2.1 Geografiska förutsättningar och placering

Vård- och omsorgsboende för äldre ska ha prägel av bostadshus. Stor vikt ska läggas på områdets utemiljö, där rörelser och aktiviteter bedöms som ett tillskott till den totala boendemiljön. Närhet till stadens kollektivtrafik och annan service såsom café- och dagligvaruhandel bedöms som värdefullt. Ett vård- och omsorgsboende bedriver verksamhet dygnet runt, årets alla dagar.

Redan vid plan- och exploateringsskedet är det viktigt att tänka på placering av vård- och omsorgsboendet och beakta risker kopplat till extrem värme, kyla, skyfall samt exponering för störande ljud från omgivningen. Då äldre är en utsatt grupp och känslig för extrema väderförhållanden är det av yttersta vikt att planera och placera byggnaden på ett sådant sätt så att inomhusklimatet kan vara godtagbart utan att påverka hälsotillståndet i större utsträckning trots till exempel extrem värme eller kyla. Vid planering av planlösning är det viktigt att beakta placering av rum i förhållande till väderstreck. En solstudie samt simulering av olika typer av väderförhållanden som skulle kunna påverka verksamheten samt byggnaden negativt tas fram tillsammans med en risk- och konsekvensanalys. Vård- och omsorgsboendet ska i första hand placeras i en lugn miljö, utan störande ljud från trafik och andra omgivningskällor. Om det inte är möjligt ska en bullerutredning genomföras och nödvändiga åtgärder vidtas

2.2 Storlek, struktur och dimensionering

Ett vård- och omsorgsboende ska dimensioneras utifrån ekonomisk effektivitet, avseende både byggnad och verksamhet. Boenden bör inte understiga 60 lägenheter, större boenden föredras. Grundförutsättning är att de kan delas in i tydliga, funktionella enheter med god överblickbarhet och organisatorisk självständighet.

Varje lägenhet ska projekteras för en person. Inför varje nytt projekt ska behovet av eventuellt parboende utredas särskilt.

Avdelningsstruktur

Boendet organiseras i avdelningar om 10–12 lägenheter. På varje våningsplan bör det finnas minst två avdelningar. Avdelningarna ska utformas med hög grad av flexibilitet. Planlösningen ska möjliggöra att två avdelningar kan samverka och vid behov fungera som en enhet, exempelvis under kvällar och nätter. Detta skapar förutsättningar för en flexibel och kostnadseffektiv verksamhet. Ett boende i rekommenderad storlek omfattar därmed minst 6 avdelningar. Eventuella avvikelser från denna struktur ska utredas och beslutas i nära samverkan med hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen.

Bemanning

På en avdelning arbetar ett antal undersköterskor/vårdbiträden under dygnet. Utöver grundbemanningen finns medarbetare med mer rörliga funktioner som stödjer flera avdelningar vid behov. Bemanningen är som högst under dagtid när arbetspassen överlappar.

Tillgång till legitimerad personal dimensioneras utifrån boendets storlek, cirka 3–4 sjuksköterskor vid ett större boende samt arbetsterapeut och fysioterapeut. Den legitimerade personalen arbetar över hela boendet och nyttjar såväl avdelningar som gemensamma ytor och utemiljö. Läkare är knuten till verksamheten och förlägger delar av sin arbetstid på plats.

I ett boende med 60–80 lägenheter arbetar 2–3 sektionschefer tillsammans med administrativt stöd i form av ca 2–3 assistenter.

Måltidsverksamhet

Bemanning i tillagningskök beror på produktionsnivå:

- Tillagningskök med kapacitet om cirka 300 portioner (lunch och middag): cirka 8–10 medarbetare
- Tillagning enbart för det egna boendet: cirka 3–4 medarbetare.

Studenter och praktikanter

I verksamheten förekommer kontinuerligt studenter och praktikanter inom olika yrkeskategorier. Detta ska beaktas i planering av lokaler och arbetsmiljö.

Gemensamma funktioner

På varje våningsplan bör det finnas gemensamma utrymmen som delas av flera avdelningar. Exempel på sådana funktioner är:

- Förråd
- Mötesrum
- Specialrum (t.ex. behandlingsrum, frisör, sinnesrum).

Minst ett större, flexibelt rum bör planeras centralt i byggnaden. Rummet ska kunna användas för olika aktiviteter såsom gymnastik, sociala aktiviteter och större arrangemang. Placeringen ska vara lättillgänglig från samtliga avdelningar och kan med fördel kombineras med tillgång till utemiljö.

3. Funktion, teknik och säkerhet

3.1 Funktion

Byggnaden är både bostad och arbetsplats. Olika krav och behov behöver därför samordnas så att byggnadens funktioner stödjer såväl de boende som verksamheten.

Inomhusklimat

I första hand ska byggnader utföras på ett sådant sätt att de är täta och värmeisolerade för att undvika oavsiktlig ventilation och drag inomhus och för att på så sätt kunna medge ett komfortabelt inomhusklimat. För att åstadkomma önskad inomhustemperatur kan värme eller kyla behöva tillföras.

I Boverkets byggregler ställs krav på luftkvalitet i byggnader. Kraven finns för att förebygga olägenheter i inomhusluften till följd av radon, mikroorganismer, fukt med mera. I byggreglerna finns krav på ventilationssystem som ska säkerställa god luftkvalitet i byggnader, till exempel vilket ventilationsflöde som är rekommenderat. Vid utformning eller installation av systemen måste hänsyn även tas till andra krav som till exempel berör termiskt klimat, fukt, utsläpp till omgivningen och buller. Minikraven i Boverkets byggregler ska följas.

Vid projektering ska hänsyn tas dels till att äldre, ofta stillasittande eller sängliggande, kan behöva varmare temperatur inomhus och dels till att personal rör på sig mycket med fysiskt arbete vilket medför värmealstring. Det är därför av vikt att olika utrymmen kan regleras efter behov med både värme och kyla och att luftomsättning anpassas.

Belysning/ljussättning

Ljus omfattar dagsljus, solljus och belysning och är en av bebyggelsens grundläggande kvaliteter, både för byggnader och utomhusmiljö. Krav på ljus i byggnader ställs i Boverkets rekommendationer. Kravet är kopplat till de grundläggande tekniska egenskapskraven i plan- och bygglagen som anger att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt säkerhet vid användning.

Dagsljus och belysning har stor betydelse för att kunna reglera dygnsrytm. Årstidsvariationen och dagsljustillgången är faktorer som påverkar graden av behovet för sömn och vila samt skapar välbefinnande. På lång sikt är tillgång på dagsljus och solljus framför allt en psykosocial och medicinsk hälsoaspekt.

Ljussättning bör beaktas vid varje enskild projektering. För personer med demens ska ljus stödja orientering, trygghet och vilja att röra sig mot belysta platser samt minska risken för osäkerhet och felorientering.

Vid val av belysningslösningar ska även stor vikt läggas vid att äldre har nedsatt syn och ökad känslighet för bländning. En total belysningsanläggning utgörs av många parametrar, varför inredning och miljöbelysning ska integreras i anläggningen redan vid projekteringen. För lägenheten ska plats för armatur eller uppsättning av arbetsbelysning finnas ovanför arbetsytan för pentry, samt tak- och tvättställsbelysning ovanför handfat i hygienrummet. Utöver det ska det i projektering av eluttag och dylikt tas hänsyn till att det blir en jämn spridning av ljuskällor både i tak och väggar för lägenheten. Nattbelysning som medger lättare orientering inom lägenheten för exempelvis toalettbesök behöver utredas i varje nybyggnation. Det är även av vikt att installationer är av energibesparande system. Rörelsedetektorer bör installeras där så är möjligt men är ej lämpliga i avslappningsutrymmen. Ljussättning är viktig både för boendemiljön, men även för arbetsmiljön. Belysningen ska därför anpassas efter verksamhet och användningsområde, en automatisk dygnsbelysning som efterliknar det naturliga ljuset är en målsättning.

Ljud

Boendet ska uppfylla en god ljudmiljö och god akustik för att skapa lugna utrymmen för boende och personal. Installationer och funktioner som till exempel hissar, tvättstugor och tillagningskök ska utformas så att ljud från dessa begränsas och inte stör inom avdelning och lägenheter.

Färgsättning

Vid all färgsättning inom verksamheten på såväl väggar som golv och inredning, ska hänsyn tas att personer med demenssjukdom kan uppfatta starka kontraster eller iögonfallande mönster som förvirrande eller skrämmande. Färgsättning ska vara genomgående och logisk; som exempel kan nämnas att plötsliga mörka mönster i golv kan uppfattas som hål av en person med demenssjukdom. Det är därför av stor vikt att involvera sakkunniga i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen.

Väggar

Väggbeklädnader respektive målning ska dras fram bakom inredning, som kan flyttas vid en eventuell framtida förändring. Väggbeklädnad ska i WC, hygienrum, badrum och sköljrum följa anvisningar enligt ”säkert vatten”. I lägenheternas allrum, gemensamhetslokalernas sällskapsrum och i personalrum ska väggbeklädnaden utgöras av målad väv. I korridorer, kapprum,

rullstolsförråd och andra kommunikationsutrymmen ska väggbeklädnaden utgöras av målad glasfiberväv. Utåtgående hörn förses med slagtåligt hörnskydd eller rundade hörn vid utsatta platser. Uppställningsplatser för rullstolar förses med horisontella avbärarlister av slagtåligt material. Önskvärt med påkörningsskydd i korridorer. Krav på ledstång på en sida i korridorerna.

Tak

Yttertaket ska gärna kunna anpassas för installation av solceller eller annat energibesparande system. Om sedumtak är möjligt kan det utgöra en del av takkonstruktionen. Innertaket ska vara dimensionerat och klara bärighet för installation av taklift med personlast.

Golv

Golvbeläggningen ska tåla rullstolar och ska dras fram under inredning för att underlätta eventuella framtida förändringar. Golvmaterial ska ha låga kemiska emissioner även i kombinationen matta, spackel, lim och fukt. Vid val av golvmaterial till lägenheter, korridorer och gemensamhetslokaler, expeditioner och personalrum ska beaktas såväl kravet på trivsam miljö som hållbarhet och lättskötthet med tanke på de boendes förutsättningar. Hygienrum, tvättstuga samt WC och städ ska beläggas med vattentätt material. Golvmaterialet ska vara halksäkert och det ska motstå frätning av urin och dylikt. Golvbeläggning i trappor, vilplan och entréhall ska klara slitage från rullstolar. I vindfång ska finnas nedsänkt torkmatta med hård yta.

Dörrar

Dörrar som är avsedda att passeras av de boende, såsom lägenhetsdörrar, dörrar till avdelningar, entrédörrar samt balkongdörrar, ska dimensioneras för att möjliggöra passage av vårdsäng. Detta innebär att dessa dörrar ska kunna öppnas till ett fritt passagemått om minst 120 cm, vilket avviker från normalt förekommande dörrbredder. För att uppnå detta ska dörrarna utföras som dubbelbladiga eller som pardörrar.

Balkongdörrar ska, utöver krav på passagemått, utformas med glasad underdel för att säkerställa tillgänglighet och god sikt även från sittande position. Tröskel bör undvikas, men om tröskel krävs får den vara högst 15 mm och avfasad.

Vidare ska dörrar generellt utformas med högre krav på tillgänglighet än standard, vilket innebär att de ska vara lättmanövrerade med en hand. Inom lägenheten kan skjutdörrar med fördel användas där det är lämpligt.

Dörrar inom gemensamhetsutrymmena ska medge full insyn och tillsyn och därför vara uppglasade. Stora glaspartier som kan tolkas som öppningar ska

kontrastmarkeras i två nivåer, 1,50 meter samt 0,5 meter ovan golv. Det ska vara 0.40 NCS (natural colour system) enheters skillnad mellan kontrastmarkeringen och omgivande ytor. Till tvättstuga inom biutrymmena ska endast överparti vara glasat. Dörrar till dokumentationsrum (se 5.5) ska ha någon del glasad så att det möjliggör för personal att ha dörren stängd, men ändå tillgänglig överblick.

Fönster

Fönster ska kunna nyttjas för vädring och de ska ge god utblick, även för rullstolsburen. Fönster ska vara lätta att öppna och stänga för en person som sitter i rullstol. Vädringsbeslag ska vara personskyddande och utformas så att fönster i vädringsläge inte medger att en person kan passera genom öppningen. Kravet gäller samtliga fönster inom vårdboendet.

Alla fönster ska förses med mellanliggande persienner för sol- och värmeavskiljning samt vara låsbara. Vid installation och val av fönster är det av vikt att beakta säkerhet vid användning.

Om fönster är en del av utrymningsvägar ska det dimensioneras efter det mått som beskrivs i Boverkets byggregler.

3.2 Teknik

Ett vård- och omsorgsboende ska utformas med en robust, säker och skalbar digital infrastruktur som möjliggör både dagens och framtidens tekniklösningar. Byggnaden ska dimensioneras för en successiv ökning av teknisk utrustning, datakommunikation och elbehov.

Det ska finnas välplanerade och tillräckliga teknikutrymmen, såväl centralt i byggnaden som i anslutning till avdelningar. Teknikrum ska dimensioneras för framtida utökning av aktiv utrustning (switchar, servrar, larmenheter, styrsystem m.m.) samt ha god kylning, ljudisolering och säker elförsörjning.

En heltäckande digital infrastruktur ska finnas i hela byggnaden och i anslutande utemiljö. Detta inkluderar:

- fullgod mobiltäckning inomhus
- heltäckande trådlöst nätverk (wifi) med särskilt god täckning i lägenheter, personalutrymmen och gemensamhetsytor
- ett strukturerat och heltäckande fast spridningsnät (datanät)

- tillräcklig kapacitet i inkommande fiberförbindelse.

Digital teknik är en förutsättning för kommunikation, dokumentation, larm, passagestyrning, välfärdsteknik och framtida digitala tjänster. Byggnaden ska därför utformas för hög driftsäkerhet och redundans där det är motiverat.

El och uttag – generella principer

Antalet eluttag ska dimensioneras generöst med hänsyn till ökande teknikanvändning. Placering ska utformas med god tillgänglighet och användbarhet för både boende och personal. God tillgänglighet för boende kan exempelvis vara att uttag placeras ca 1 meter från golvnivå.

I lägenheter och gemensamhetsytor ska det finnas extra eluttag för:

- välfärdsteknik och sensorer
- trygghetslarm och tillhörande utrustning
- laddning av mobiltelefoner och surfplattor
- TV, storbildsskärm och annan medieutrustning.

Vägguttag bör i relevanta utrymmen kompletteras med integrerade laddningsmöjligheter för exempelvis mobiltelefoner.

I anslutning till omklädningsrum bör mobilskåp placeras. Dessa ska vara fast elanslutna för säker laddning av arbetsmobiltelefoner och annan mobil utrustning. Lösningen ska dimensioneras för framtida ökat antal enheter. Särskild hänsyn ska tas till säker laddning och förvaring av utrustning med litiumbatterier.

Välfärdsteknologi

Utbudet av välfärdsteknologiska lösningar utvecklas kontinuerligt. Funktionsprogrammet specificerar därför inte enskilda produkter, utan anger de tekniska och rumsliga förutsättningar som krävs för att möjliggöra införande över tid.

Byggnaden ska förberedas för integrerade och uppkopplade lösningar såsom:

- trygghetslarm och digitala larmsystem
- fallprevention och personsäkerhetssystem

- elektroniska dörrlås/hotellås till bostäder (öppningsbara med nyckel vid strömbortfall)
- digital spårbarhet i läkemedelshantering
- sensorteknik och positioneringslösningar
- teknik som stödjer ökad självständighet och delaktighet
- belysningslösningar som stödjer dygnsrytm och trygghet
- kommunikationslösningar för kontakt med närstående och vårdgivare.

Läkemedelsrum, läkemedelsskåp och nyckelskåp ska kunna förses med digital spårbarhet och integreras i övergripande säkerhetssystem.

Förutsättningar ska skapas för ökad rörlighet inom byggnaden och i utemiljön, exempelvis genom teknik som möjliggör fri vistelse med bibehållen trygghet.

Majoriteten av välfärdstekniken är beroende av stabil internetuppkoppling. Nätkapacitet och trådlös täckning ska därför dimensioneras med god marginal med tillräckligt och rätt placerade accesspunkter. I lägenheten ska det finnas tillräckligt antal nätverksuttag för sensorsteknik.

Samråd med sakkunniga i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen ska ske i projekteringsskedet för att fastställa aktuell ambitionsnivå och prioriterade lösningar.

Tele, TV, Internet

Varje lägenhet ska ha framdraget nätverksuttag för att möjliggöra valfrihet av leverantör, hastighet och kostnadsnivå. TV-uttag ska finnas i lägenheten samt i gemensamhetsutrymmen där behov föreligger.

Varje lägenhet ska förses med minst ett nätverksuttag anslutet till fastighetens datanät för att möjliggöra valfrihet av tjänsteleverantör för bredband samt olika nivåer av tjänster avseende hastighet och kostnad.

Anläggningen ska möjliggöra distribution av TV via centralantenn, kabel-TV eller IP-baserad distribution och minst medge mottagning av basutbud. Installation ska utföras enligt gällande svenska standarder.

Fastigheten ska vara förberedd för IP-baserad telefoni via fastighetens datanät. Eventuella uttag för analog telefoni installeras endast där verksamheten har särskilda behov. Ett korskopplingsutrymme per våningsplan ska finnas. Utrymme och nätanslutning för skrivare, kopiatorer och övrig administrativ utrustning ska säkerställas.

Hörselanpassning

Gemensamma utrymmen för samling, aktiviteter och möten ska förses med hörslinga eller likvärdig hörselanpassad teknik. Lösningen ska vara integrerad och driftsäker samt anpassad för både boende och besökare.

3.3 Säkerhet

Byggnaden ska utformas för att främja personalens, de boendes och besökares säkerhet. Obehöriga ska förhindras tillträde och skador/störningar ska minimeras medan miljön ska vara trygg och välkomnande. Hotfulla situationer kan uppstå i offentliga eller gemensamma utrymmen, möjlighet att kunna ta sig till en säker plats ska finnas.

Lås och larm

Skal- och stöldskydd ska uppföras efter gällande krav i Malmö stads riktlinjer för informationssäkerhet och gällande kommunförsäkringar. Inbrottsskydd ska tas fram och motiveras i en säkerhetsplanering som tar hänsyn till verksamhetens behov. Byggnaden ska förses med passersystem som kompletteras med porttelefon i entré. Drift och hantering av databas hos passersystemet ska ligga hos Malmö stad.

Låsschema ska upprättas och hänsyn tas till verksamhetens behov, räddningstjänstens krav på tillgänglighet vid en insats samt bevakningsbolags behov vid larmåtgärd. Nycklar och taggar/kort till passersystem ska kunna förvaras efter de krav som framgår i Malmö stads riktlinjer för informationssäkerhet. Lokalerna ska främja att lagkrav för hantering och förvaring av medicin och hur patientdata ska skyddas kan uppnås på ett säkert sätt.

Vid de tillfällen flera verksamheter delar på en byggnad, ska dessa separeras åt så att skalskyddet inte påverkas ur en negativ aspekt. Separata entréer och utrymningsvägar är att föredra för att förenkla skalskydd och utrymningsvägar då olika verksamheter kan ha olika krav. Lägenheter förses med nyckellöst system för låsning. Lägenhetsdörr ska vara olåst från insida (blindbricka) och låst från utsida.

Elsäkerhet

Gällande lagar, regler och krav ska följas för att projektera säkra anläggningar och system.

För att minska risken för elrelaterade bränder och skador till följd av åska och blixtnedslag, bör elen i byggnaden förses med jordfelsbrytare och överspänningsskydd. Kök i gemensamma utrymmen förses med central avstängning för el och uttag förses med fast monterad timer om högst 60 minuter för kaffe- och vattenkokare. Förekommer spis i lägenheter, ska den förses med timer och avstängning som kan regleras av personal.

Brandskydd

Byggnaden ska ha ett robust och tillförlitligt brandskydd som är anpassat för aktuell verksamhets ändamål. Brandskyddet ska utformas enligt Boverkets byggregler för verksamhetsklass 5b.

Hänsyn ska även tas till lag (2003:778) om skydd mot olyckor, arbetsmiljölagen och aktuell kommunförsäkring. Teknisk utrustning, brand- och utrymningslarm, sprinkleranläggning etc. utformas efter gällande regelverk.

Automatiskt brand- och utrymningslarm kopplat till larmcentral ska förses med larmlagring. Tid för kvittering av larm och återställning ska vara rimliga med hänsyn till byggnadens storlek och larmlagringsenheters placering. Återinrymningskrav i utrymningsvägar inom verksamhetsklass 5b ska beaktas vid projektering, så att både utrymning, återinrymning och skalskydd fungerar ändamålsenligt. Detta ska särskilt beaktas när byggnad inrymmer flera olika verksamheter. Vid placering av larmknappar för brandlarm ska risken för oavsiktlig aktivering och falsklarm beaktas. Knapparna ska placeras och utformas så att de inte väcker onödig uppmärksamhet eller leder till upprepade tryckningar av personer med kognitiv sjukdom, samtidigt som kraven på åtkomlighet och brandsäkerhet uppfylls.

Dörrar till lägenheter ska förses med dörrstängare med frisvingfunktion. Branddörrar i korridorer och slussar som behöver stå öppna ska förses med magnetuppställning kopplad till brandlarmet.

Beredskap

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap gäller. Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i

viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Vid förändringar i befintliga utbyggda fastigheter och speciellt vid nybyggnation ska ställning tas till om byggnader och fastigheter ska utrustas med egna ersättningsfunktioner som klarar av ett längre elavbrott eller avbrott i vattenförsörjning. Exempel på sådana funktioner kan vara reservkraftaggregat eller möjlighet för extern inkoppling av el samt kopplingsställe för att kunna ta emot nödvattenförsörjning.

4. Allmänna och gemensamma utrymmen

4. 1 Entré ute och angöring

Boendet ska ha en huvudentré som ska vara tydlig och väl synlig från utsidan. Markbeläggningen vid huvudentrén ska vara anpassad utifrån färgsättning, avgränsningar och säkerhet såsom jämnt upplyst och lågt sittande belysning som inte bländar och lutningar ska undvikas. Ytlagret på samtliga gångvägar vid fasad ska vara jämnt och hårdgjort. Entrén ska utvändigt ha väderskyddade sittplatser.

Vid entré ska utrymme finnas för av- och pålastning av varor. Angöringsytorna ska dimensioneras för färdtjänstfordon, utryckningsfordon, begravningsbilar och leveranser av måltider och material som kommer i stora lastbilar.

4.2 Parkering

I anslutning till entrén ska det finnas korttidsparkeringar för exempelvis läkarteam eller sjuksköterskor. Det ska även finnas plats för ambulans, färdtjänst eller liknande. Cykelparkering planeras för personal och besökare som ska anpassas till verksamhetens storlek. Säker och väderskyddad plats behövs även för assisterad el-cykel. Inför byggnation ska Malmö stads parkeringspolicy beaktas.

4.3 Avfallshantering och miljörum

Det ska ges möjlighet att sortera avfall i minst de fraktioner som definieras i VA SYDs vägledning ”Gör rum för miljön”. Det bör även finnas möjlighet för sortering av mindre elavfall, glödlampor och batterier. Då en stor del av verksamhetens restavfall består av inkontinenshjälpmedel vilka kan orsaka icke önskvärda dofter ska det säkerställas att det blir fritt från lukt vid hanteringen.

Det ska vara möjligt att ha en ingång till miljörummet inifrån boendet för den dagliga hanteringen av avfall och en öppning mot fasaden för extern avfallshantering. Inget avfall ska placeras utanför fastigheten med risk för anlagd brand. Utformningen ska följa riktlinjer och arbetsmiljölagstiftning för personalen som ska hantera hämtning och bortforsling av avfallet. Miljörummet ska vara utformat så att det är lättåtkomligt att hålla rent och fritt från lukt och skadedjur. Vatten och avlopp behövs för rengöring av kärl.

4.4 Förråd för varuleveranser och hjälpmedel

Ett mottagningsförråd för alla typer av leveranser för verksamheten, placeras lättillgängligt för leveranser utifrån samt tillgodoser ett fortsatt bra flöde till verksamhetens samtliga avdelningar, gärna i nära anslutning till hisshall. Förrådet ska rymma transportburar, pallar och tillräcklig yta för uppackning av material. Storlek på förråd måste dimensioneras utifrån boendets storlek.

Förråd för tekniska hjälpmedel såsom lyfthjälpmedel, transportrullstolar, duschstolar ska även det med fördel placeras i anslutning eller nära entrén. Möjliggör för två separata delar för att tydligt visa på hjälpmedel som ska hämtas och hjälpmedel som ska lämnas. Djupare hyllplan ska finnas i de båda delarna.

4.5 Entré inne

En huvudentrés insida ska vara utformad så det är lätt att hitta och vara inbjudande samt vara en naturlig mötesplats. Postfack ska finnas för varje avdelning samt till verksamheten, samt fack för utgående post. Särskild plats inomhus för laddningsbar ute-rullstol behöver finnas i närhet av entré.

4.6 Hissar och trapphus

Det ska som minst alltid finnas två hissar, eventuellt ytterligare utifrån verksamhetens storlek och utformning. Hissarna ska placeras i anslutning till entrén, vilket är viktig utifrån byggnadens interna flöden och ska säkerställa god tillgänglighet, korta förflyttningsavstånd och tydlig orienterbarhet.

Tillräckligt många av byggnadens hissar (minst en) ska vara utförda som evakueringshissar för att säkerställa tillgänglig och säker evakuering för samtliga boende vid brand eller annan nödsituation. Antalet styrs av byggnadens utformning och hissarnas placering. Samtliga evakueringshissar ska vara dimensionerade för en vårdsäng med personal.

Trapphus behöver finnas och fungera som utrymning vid brand och som gångväg för personal och besökare. Trapphuset ska vara konstruerat med stängda trappsteg och vara avskiljbara med låsbart dörrparti på våningsplanen.

Önskvärt att det finns nedfällbara väggstolar i hissar samt på trapphusens avsatser.

4.7 Gemensamma förråd

I byggnaden ska förråd planeras och utformas så att verksamheten får en välfungerande logistik, god tillgänglighet och tillräcklig kapacitet för både dagliga behov och mer sällan använd utrustning:

- större förråd med hyllplan för förvaring av förbrukningsutrustning
- större förråd för säsongsbetingad inredning eller annat sällan använt material
- större förråd för beredskapsmaterial (material och mat).

4.8 Städförråd

Ett låsbart städförråd för förvaring av central städutrustning och rengöringskemikalier. Det ska även finnas en utslagsvask. Rummet ska vara tillräckligt stort för att även kunna förvara specialstädmaskiner. Laddningsstation ska finnas i städförrådet och placeras för bra logistik till hela verksamheten.

4.9 Tvättstuga

Varje lägenhet ska om möjligt utrustas med egen tvätt/kombi-maskin. I de fall behöver det enbart finnas en större tvättstuga som är gemensam för hela verksamheten. Tvättstuga ska dimensioneras efter verksamhetens storlek och med professionella tvättmaskiner, torktumlare och torkskåp samt utrymme för efterbehandling av tvätt. Arbetsytorna ska tåla desinfektionsmedel och vara tillräckligt stora för att rymma rena och smutsiga ytor avskilda från varandra. Uttag för strykjärn förses med timer. En av tvättmaskinerna ska rymma stora sängkläder som till exempel täcken och tunna bäddmadrasser. Det ska finnas handfat med tillhörande skyddsutrustning såsom flytande tvål, engångshanddukar, handdesinfektionsmedel, skyddsförkläde och skyddshandskar. Vägghängd förvaring av skyddsutrustning rekommenderas. I tvättstugan ska finnas låsbart skåp till tvättmedel, desinfektionsmedel och liknande. Rummet ska ha golvbrunn.

Tvättstugan ska vara utformad och placeras utanför avdelningarna så att tvätt kan ske dygnet runt utan att störa. Viktigt med god ventilation i tvättstugan då dörr alltid ska vara stängd.

Om tvätt i lägenheter inte installeras ska det finnas en tvättstuga per avdelning. Tvättstugan ska uppfylla alla ovan krav men dimensioneras efter avdelningens storlek. Tvättstugan ska utformas så att de boende själva eller med hjälp av personal ska kunna sköta sin tvätt men måste samtidigt uppfylla krav för lämplig arbetshöjd. Avdelningens tvättstuga kan också användas dygnet runt och därför är placeringen viktig för att undvika att de boende störs.

5. Avdelning

Utrymmen inom en avdelning är både gemensamhetsutrymmen för de boende samt utrymmen enbart för personalen. Gemensamhetsutrymmen omfattas bland annat av korridorer, sällskapsrum och matplats. Lokalerna ska planeras för att minska smittspridning, det är därför viktigt att rum såsom desinfektionsrum, avfallsutrymmen eller en tvättstuga har rätt placering för att minimera kontaminering. Golv och bänkytor ska tåla alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel.

5.1 Sällskapsrum med balkong eller altan

Sällskapsrummet ska fungera som samlingspunkt för de boende inom en avdelning samt för verksam personal. De bör placeras centralt och lättillgängligt. Överblickbarhet för personal är viktig. Dimensioneringen av rummet ska ta hänsyn till förekomsten av rullstolar, gånghjälpmedel och de manöverytor dessa kräver. Rummet ska med samma förutsättningar även möbleras för samvaro i mindre grupper, bland annat för tv-tittande. Avgränsningar mellan grupperna kan ske med möblering.

Sällskapsrummet ska ha direktkontakt med balkong eller om rummet finns i markplan med en altan, de ska om möjligt vara inglasade och öppningsbara. Djupet på altan/balkong ska vara så väl tilltaget att två rullstolar utan hinder ska kunna passera varandra samt plats för vårdsäng. Dörr ut till balkong/altan ska på ett säkert sätt kunna stå öppen, i vädringsläge eller vara stängd.

5.2 Kök och matplats

Från köket ska personalen ha möjlighet till uppsikt över matplatsen. Kök och matplats kan placeras i eller i anslutning till sällskapsrummet. Det behöver

finnas minst en yta för en mer avskild matplats. Det ska vara möjligt att kunna stänga till köket för personalen att kunna arbeta avskilt (exempelvis med grind eller halvdörr). Tillgängligt utrymme i anslutning till köket ska finnas för boende att medverka vid viss matlagning.

Köket ska dimensioneras för att kunna tillreda och servera måltider inom en avdelning. Det innebär två kylskåp och en frys i full storlek och skafferi till förvaring av torrspecerier, plats för köksgeråd och porslin samt tillräcklig arbetsyta. Minst en låda ska vara låsbar för förvaring av köksknivar och/eller vassa föremål. Plats för uppställning av matvagn med eluttag ska finnas.

Diskbänk ska vara försedd med två hoar. Spisen ska ha en induktionshäll och ugn ska vara försedd med så kallat barnlås. Val av vitvaror samt köksluckor, hyllor och stomme behöver vara i material som tål fukt, värme och ett högre användande än generella kök.

Disk och matlagning ska kunna separeras i en ren zon samt en matlagningsenhet. Diskhon ska placeras i anslutning till matlagningsenheten men åtskilt från bänken för matlagning. En snabbgående maskin för disk, så kallad proffsdiskmaskin ska installeras. Städmaterial för matlagningssenheten ska förvaras avskilt från övrigt städmaterial i separat städförråd i anslutning till köket. I köket ska det finnas plats för källsortering.

Vatten och avlopp ska vara framdraget på sådant sätt att bestämmelserna om livsmedelslokal kan uppfyllas samt efter miljöförvaltningens riktlinjer.

5.3 Avdelningens städ, förråd och avfallshantering

För logistik och bra flöde av material och städ krävs ett antal mindre utrymmen på avdelningen:

- städförråd som placeras i anslutning till gemensamhetsutrymmen med plats för städvagn, hyllplan för städkemikalier och utslagsvask
- förråd med hyllplan med plats för avdelningens förbrukningsmaterial och inkontinenshjälpmedel
- rum/yta i anslutning till desinfektionsrum med plats för avfallskärl/sopvagn för restavfall.

5.4 Desinfektionsrum med spoldesinfektor

En spoldesinfektor ska finnas på varje avdelning eller minst en på varje våningsplan beroende på hur avdelningarna är placerade i förhållande till varandra. Desinfektionsrummet ska ha ingång från korridor och ha en lättillgänglig placering. Rummet planeras för ändamålsenlig arbetsgång, från orent till rent och det ska vara tillräckligt stort så att trängsel inte stör arbetsgången. Rena och orena ytor ska vara åtskilda. Fri golvyta, d.v.s. den golvyta som fast och lös utrustning inte upptar, bör vara minst 2 meter bred.

I desinfektionsrum med spoldesinfektor ska finnas:

- diskbänk på ena sidan av desinfektor för hantering av orent gods och ren yta på andra sidan för hantering av rent gods
- skåp för förvaring av rent gods (bäcken, urinflaskor, handfat etc.)
- låsbart skåp för ytdesinfektionsmedel, rengöringsmedel och dylikt
- plats för avfallskärl/sopvagn för restavfall om särskilt rum för ändamålet saknas
- tvättställ med tillhörande utrustning
- vägghängda hållare för förpackningar med engångshandskar och engångsplastförkläden
- golvbrunn.

5.5 Dokumentationsrum

Centralt på avdelning placeras ett dokumentationsrum, med god uppsyn över avdelningen och plats för 1 till 2 medarbetare. I rummet hanteras dokument med sekretess och därför bör fönster endast finnas ut mot avdelningen för god uppsikt. Dokumentationsrum bör förses med passersystem så att utrymmet är oåtkomligt för obehöriga.

6. Lägenheten

Det är av stor vikt att beakta utformning av den enskilda lägenheten så att den har alla funktioner som krävs för att kunna erbjuda den vård och omsorg som den boende är i behov av, samtidigt som den ska kunna inredas enligt

önskemål och behov och vara en trygg plats där den boende kan behålla sin integritet.

Utformning och funktioner som berör den enskildes lägenhet ska uppfylla Boverkets byggregler. För mått i lägenheten ska de minst förhålla sig enligt svensk standard SS 914221, som stöd för att uppfylla krav på tillgänglighet, möblerbarhet och god funktion. Vissa avvikelser nämns i dokumentet, ytterligare avvikelser behöver utredas och planeras i nära samverkan med förvaltningen inför varje projekt.

Lägenheterna ska dimensioneras för en person per lägenhet. Lägenheterna bör ha en boarea om cirka 35 m^2. Lägenheterna ska anpassas för att medge god rörelsefrihet med rullstol och att personal utan hinder ska kunna hjälpa den boende. Det är av särskild vikt med tillräckligt dagsljus samt att det finns utsikt mot grönska och liv och att även den som är sängliggande med lätthet får tillgång till detta. Det ska finnas plats för hjälpmedel.

6.1 Hall och entré

Hallen ska inrymma yta för förvaring, till exempel hatthylla, klädhängare och skoställ samt plats för gånghjälpmedel. Utöver detta ska ytan vara tillräcklig för 1–2 personer som vid behov kan hjälpa till. Det ska finnas garderober med plats för kläder, inredning och andra tillhörigheter samt utrymme för städtillbehör såsom dammsugare och hink med mopp. Om möjlighet finns, kombinera garderob med lägenhetens förrådsutrymme. Det ska finnas utrymme för vägghängd station med plats för engångshandskar, förkläden, handsprit nära lägenhetsdörr, vid behov kunna öka utrymmet med annan skyddsutrustning.

Lägenhetsdörren ska vara färg- och kontrastmarkerad på både in- och utsidan. Namnskylt placeras vid sidan om lägenhetsdörr.

6.2 Hygienrum

I rummet ska det finnas tillräcklig plats för duschvagn samt plats för 1–2 assisterande medarbetare. Tvättstället ska vara höj- och sänkbart utan underrede med tillhörande utrustning (d.v.s. vägghängda hållare för handdesinfektionsmedel och flytande tvål samt hållare för torkpapper/engångshanddukar). Duschplatsen förses med både vertikalt och horisontalt stödhandtag samt duscharmatur med handdusch på glidstång med duschslang som kan förlängas så att handfat och toalettstol kan nås.

Duschslangen ska inte släppa in ljus och duschens strilmunstycke ska ha stora hål för att förhindra aerosolbildning.

Toalettstolen med tillhörande armstöd ska vara höj- och sänkbara. Armstöden ska vara möjliga att ha uppfällda. Det fria utrymmet framför toalettstolen ska medge vändmått enligt minst standard för rullstol. Det fria utrymmet bakom och på var sida om toalettstolen ska ge tillräckligt utrymme för personal som behöver hjälpa till med lyft, även med nerfällda armstöd. Det finnas fri yta om minst 80 cm på vardera sida om toalettstolen. Badrumsskåp ska vara monterat på väggskenor för lätt flyttning i höjdled. Spegel ovanför tvättställ ska vara dimensionerad så att även en rullstolsburen kan nyttja den. En lättillgänglig funktion för avstängning av vattnet ska finnas, bl.a. vid risk för översvämning.

All utrustning i hygienrummet, såsom toalettstol, handfat, stödhandtag, duschstång och strömbrytare ska ha kontrasterande färg gentemot vägg och golv.

Övrigt att beakta:

- vägghängd papperskorg i anslutning till tvättställ
- normalinredning med toalettpappershållare, klädkrok och avlastningshylla vid duschplats
- vägghängd hållare för förpackningar med engångshandskar och engångsplastförkläden
- skåp för förvaring av inkontinenshjälpmedel
- utrymme för tvättkorg
- skåp för tvättskålar, bäcken m.m.
- låsbart skåp för förvaring av tvättmedel och desinfektionsmedel
- vägghållare för golvskrapa
- om möjlighet finns ska det installeras en kombinerad tvättmaskin/torktumlare tillsammans med en vägghängd torkställning som går att fälla upp/ned.

6.3 Allrum

Rummet ska dimensioneras med utrymme för sömn och vila, plats för att äta samt att umgås. Sovplatsen ska vara så stor, att sängen kan placeras så att den

är åtkomlig från båda sidor även för en rullstolsburen. Skensystem med travers och laddmöjlighet för taklyft ska finnas. Matplats ska dimensioneras för litet bord med minst två sittplatser/rullstolar. Tavelskena sätts upp för möjlighet att hänga tavlor utan att göra åverkan på vägg. Ett av lägenhetens fönster behöver ha en lägre bröstning och ska placeras för att möjliggöra utsikt för sängliggande.

6.4 Pentry

Allrummet förses med ett pentry bestående av liten diskbänk, utrymme för portabel kokhäll, mindre avställnings/arbetsyta med plats för kaffebryggare samt kylskåp. Kylskåp ska placeras på sådan höjd att den boenden inte behöver bocka sig till golvnivå. Kokhällsfunktionen ska kunna nyttjas av en rullstolsburen, varför bänkyta och kokhäll måste ha bänkskåpsfritt utrymme under bänken. Strömtillförseln till kokhällen ska även kunna kopplas ur med nyckelströmbrytare. Det ska finnas spisvakt samt timer för samtliga eluttag vid köksenheten. Bänkskåp ska ha en låda med besticksinsats samt en större låda för avfallskorg och diskutrustning. Lådorna ska vara lättgående på rullbeslag. En lättillgänglig funktion för avstängning av vattnet ska finnas, bl.a. vid risk för översvämning.

6.5 Förvaring

I anslutning till pentry ska det finnas utrymme avsett för läkemedelsskåp som kräver strömförsörjning. Låstekniken ska vara digital och vara kompatibel med andra digitala lås. Det ska även finnas ett låsbart utrymme för till exempel personliga värdesaker. Vid projektering ska det föras en dialog med förvaltningen innan beslut tas om vilka typer av skåp som installeras.

7. Personalutrymmen

Ett vård- och omsorgsboende bemannas dygnet runt. Därför är det av vikt att hänsyn tas till att det även är en arbetsplats och att utformningen uppfyller arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsplatsens utformning.

Personalingång kan vara en egen entré och ska vara placerad på ett sådant ställe att personal inte behöver gå igenom en avdelning för att komma till omklädningsrum. Därutöver ska det finnas avskilda utrymmen för att genomföra verksamhetsmöten/utbildningar, samt lokal för att inta måltider. Vid planering av personalytor är det av särskild vikt att ha en god

kommunikation med förvaltningen med hänsyn till personalbemanningen och placering av personalrum.

7.1 Omklädningsrum och rum för arbetskläder

I omklädningsrummet ska det finnas plats för låsbara skåp för förvaring av personliga kläder, skor och andra privata tillhörigheter. Omklädningsrum ska utformas så att all personal oavsett religion, kön och könsidentitet känner sig välkomna och trygga att byta om. Lämpligtvis kan det finnas bås eller avskilt utrymme för ombyte. I direkt anslutning ska finnas ett låsbart utrymme försett med dusch. Det ska finnas sittbänk samt avställningsyta för att lätt kunna byta om. Tillräckligt med personaltoaletter ska finnas tillgängliga på arbetsplatsen, där minst en ska finnas i direkt anslutning till omklädningsrummet.

I anslutning till omklädningsrum ska det finnas rum med hyllplan för klädförvaring av rena arbetskläder, det ska även finnas ett avskilt utrymme avsedd för smutsiga arbetskläder.

7.2 Matsal och mötesrum

Det ska finnas avskild plats för personalen att kunna ta rast eller inta sina måltider. Dimensionering ska ske efter hur stor bemanning det är. Lämpligtvis kan rummet ha ett flexibelt användningsområde. När den inte används som personalmatsal kan det nyttjas som till exempel samlingsrum för gruppmöte, utbildning eller dylikt förberett för relevanta tekniska lösningar.

Personalmatsalen ska dimensioneras så att tillräckligt med sittplatser, mikrovågsugnar, kyl samt kaffe/temaskin och övriga faciliteter finns. Utrymmet ska möjliggöra en flexibel möblering i rummet.

7.3 Vilrum

Det ska finnas särskild plats avsedd som vilrum för personal. I vilrummet ska finnas plats för en säng och avställningsyta.

7.4 Kontor och samtalsrum

Kontor planeras för chefer, assistenter, läkare och rehabiliteringspersonal. Antalet dimensioneras utifrån verksamhetens storlek. Kontoren ska vara ljudisolerade enligt ljudklass B. Lämpligtvis kan kontorsrummen vara av olika storlek och utspridda i verksamheten samt att det finns ett antal flexibla kontor som kan användas som samtalsrum eller grupprum.

Det ska finnas minst ett mindre samtalsrum som är tillgängligt utan att vara placerat inne på en avdelning eller i personalutrymmen. Det ska ha en funktion av att exempelvis kunna möta anhöriga vid känsliga samtal.

7.5 Expedition för sjuksköterskor

Expeditionen ska endast vara behörig för legitimerad personal. I utrymmet hanteras dokument med sekretess, därför ska utrymmet ej placeras på markplan. Expeditionen planeras för minst 3-4 arbetsplatser men kan behöva anpassas efter vård- och omsorgsboendets storlek. Förberett utrymme för skrivare krävs. Ett ljudisolerat rum för samtal och möte bör finnas i närheten till expeditionen.

7.6 Läkemedelsförråd och förråd för material

Ett läkemedelsförråd planeras i direkt anslutning till expeditionen för sjuksköterskor, med ingång inifrån expeditionen. Ett handfat, kylskåp för läkemedel och ett läkemedelskåp för närförråd som kräver strömförsörjning. Låstekniken ska vara digital och vara kompatibel med andra digitala lås. En väl tilltagen arbetsyta och skåp samt hyllplan för goda förvaringsmöjligheter. Rummet ska vara välventilerat då temperaturen inte får överstiga 25 grader.

Förrådet ska uppfylla kraven för god hygien, ha bra belysning och möjliggöra för att kunna arbeta ostört. Många läkemedel är ljuskänsliga och rummet ska därför inte ha något fönster.

I anslutning/närhet av expeditionen för legitimerad personal ska det finnas ett mindre förråd för förvaring av medicinteknisk utrustning och förbrukningsmaterial. Detta förråd ska all personal ha tillgång till.

7.7 Desinfektionsrum med diskdesinfektor

Det ska finnas ett desinfektionsrum med diskdesinfektor i varje verksamhet och detta bör ligga i anslutning till sjuksköterskornas lokaler. Diskdesinfektor används för rengöring och desinfektion av instrument, inhalationsutrustning, saxar med mera. Vanligen räcker en bänkmodell med torkmodul och insats för ihåligt/rörformat gods. Fri golvyta, den golvyta som fast och lös utrustning inte upptar, bör vara minst 2 m bred. Diskdesinfektor kan samlokaliseras med en spoldesinfektor om det passar verksamheten. Ytorna i utrymmet ska tåla desinfektionsmedel.

I desinfektionsrum med diskdesinfektor ska finnas:

- diskbänk på ena sidan av diskdesinfektor för hantering av orent gods och ren yta på andra sidan för hantering av rent gods
- låsbart skåp för förvaring av ytdesinfektionsmedel, rengöringsmedel och dylikt
- tvättställ med tillhörande utrustning
- vägghängda hållare för förpackningar med engångshandskar och engångsplastförkläden
- golvbrunn.

8. Tillagningskök

På varje avdelning ska det finnas ett mottagningskök. Ett sådant kök är utformat på ett motsvarande sätt som i en vanlig bostad. Kökets funktion är att kunna värma upp mat som levereras till de boende samt tillreda enklare måltider som till exempel frukost och mellanmål. Se avsnitt 5.2.

I tillagningsköket bereds lunch och middag för leverans till mottagningsköken. Vissa tillagningskök tillagar även måltider till andra boenden, då krävs en analys för logistik, kapacitet och ytor. Planering av in- och utleveranser är viktig för att inte störa verksamheten eller omgivningen.

I anslutning till kökslokalerna ska det finnas kontorsutrymme som behöver förses med nödvändig teknik och internetuppkoppling. Det behöver också finnas plats för ett mindre pausrum samt omklädningsrum anpassat efter gällande regler. Vid projekteringsstadiet ska miljöförvaltningens riktlinjer och krav för utformning av lokal och utrymmen vid hantering av livsmedel följas.

8.1 Ytskikt och materialval

Ytskikt ska vara storköksanpassat för att undvika fukt och vara lättstädat. I beredningss- och diskutrymme ska det finnas golvbrunnar och/eller golvrännor. Arbetsbänkar och maskiner ska om möjligt vara höj- och sänkbara.

8.2 Förråd, kyl- och frysutrymmen

Det ska finnas tillräckliga ytor för att kunna förvara torrspecerier och kyl- och frysvaror. Det ska även finnas termometer i dessa utrymmen. När det gäller livsmedel som innehåller rått kött, rå fisk, grönsaker, rotfrukter och färdig mat

bör dessa kunna förvaras åtskilt. Placeringen så nära inleverans som möjligt, för att möjliggöra nattleveranser.

8.3 Uppställningsplats för matvagnar

Väldimensionerad och välplacerad plats för matvagnar med eluttag för vidare hantering till mottagningsköket samt eventuell utleverans till andra boenden behöver finnas.

8.4 Varmhållning och nedkylning

Om köket ska tillhandahålla livsmedel som kräver varmhållning eller nedkylning ska lämplig utrustning finnas för detta.

8.5 Vatten

Allt vatten som kommer att användas vid livsmedelshantering ska hålla dricksvattenkvalitet oavsett fas, det vill säga även is ska hålla samma kvalitet.

8.6 Ventilation

Ventilationen över platsen där matlagning sker ska ha tillräcklig kapacitet och funktion för att begränsa spridning av matos och fukt från matlagningen. För till exempel ett storkök ska dimensionering för bortforsling av fett och föroreningar ske för utsugningssystemet. Kondensutfällning och luftströmmar från förorenat till rent område ska förhindras.

8.7 Åtskilda utrymmen för arbetsmoment

En del arbetsmoment kräver åtskild hantering, separata arbetsytor eller utrymmen. Det gäller bland annat hantering av rått kött, fisk, grönsaker, rotfrukter, degberedning och diskhantering. Tillgång till vatten för sköljning med mera bör finnas vid dessa platser. Ska följa gällande livsmedelslagar där vissa arbetsmoment kräver åtskild hantering.

8.8 Hygien

Toaletter och omklädningsutrymme för måltidsverksamheten ska vara avskild övriga medarbetare och planeras i anslutning till tillagningsköket. Handtvättmöjligheter, med flytande tvål och engångshanddukar, ska finnas i beredningsutrymmen och på toaletter. Personaltoalett får inte öppnas direkt ut mot utrymme där livsmedel hanteras, utan ska vid behov vara försedd med

förrum, separerad avskild toalett krävs för kock. Separerad förvaring av arbetskläder och privata kläder ska finnas i omklädningsutrymmet.

8.9 Avfall och fettavskiljare

Utrymme för förvaring av avfall och returemballage ska finnas. Vissa verksamheter måste ha fettavskiljare inkopplad på avloppet. Fettavskiljare ska vara placerad så att tömning kan ske utan att man behöver gå genom utrymme där livsmedel hanteras.

Ett avskilt utrymme i köket ska finnas för förvaring av städutrustning och rengöringsprodukter och andra kemikalier. I utrymmet ska det finnas en utslagsvask.

9. Utemiljön

Med utemiljö menas trädgård, innergård, terrass och övriga friytor utomhus som tillhör verksamheten. Det syftar även till altaner och balkonger som är övergången mellan inomhus och utomhus.

9.1 Utformning och tillgänglighet

En utemiljö på ett vård- och omsorgsboende ska utformas för att främja hälsa, trygghet och välbefinnande med en bekväm och stimulerande design. Det ska vara enkelt att ta sig in och ut avseende dörrar, trösklar, avstånd och lås för personer med olika funktionsnedsättningar. Miljön ska vara lätt att orientera sig i, med igenkännbara inslag och sammanhängande gångstråk utan återvändsgränder. Både vägen ut till utemiljön och vägen tillbaka ska vara lätta att hitta med tydliga landmärken.

Utemiljön ska erbjuda en balanserad avgränsning som bevarar integritet utan att upplevas instängd, och behöver tillgodose olika boendes behov, de som är känsliga för överstimulans och de som är känsliga för understimulans. Det ska vara möjligt att ha en utblickbarhet för att känna kontakt med den yttre omgivningen och yttermiljön. Därför är det viktigt att beakta utemiljön som olika rum för olika syften. Från möjlighet att sitta avskild för vila eller stillsamma samtal till plats för social samvaro och aktivitet.

Gångstråken ska vara så pass breda att två rullstolar kan mötas och sittplatser kunna erbjudas var 20 meter och hänsyn ska tas till plats för rullstolar samt att

det ska vara möjligt att ta ut en vårdsäng. Underlagen ska vara tillgängliga och stabila, anpassade för gånghjälpmedel och rullstol men kan variera för att bidra till vardagsträning. Utemiljön ska kännas trygg med god belysning samt möjlighet till regn-, vind- och solskydd. Balkonger och altaner ska vara inglasade för att kunna nyttjas under längre perioder på året.

9.2 Materialval och växtlighet

Genom att tänka på att utemiljöns växter ska ha en variation över alla årstider kan den vara levande året om. Växtvalen ska kunna stimulera sinnen, både igenkänning att titta på, dofter och smaker och på så sätt aktivera minnesträning. För att möjliggöra till egna odlingar kan det krävas att plats för odlingslådor avsetts eller att upphöjda rabatter tillgängliggörs för just odling. Även personer som inte kan ta sig ut ska kunna ta del av utemiljön inifrån. Sammantaget ska miljön skapa trivsel, aktivitet och lugn, samt uppmuntra till utevistelse under alla årstider.